

4.3. Els signes de puntuació

4.3.1. Concepte, usos i valors

Entenem per signes de puntuació, en sentit ampli, signes ortogràfics convencionals que marquen en el discurs les pauses i l'entonació del discurs oral: ajuden, doncs, a reproduir en el text escrit les modulacions de la llengua oral. Ara bé, no totes les pauses del discurs oral demanen una representació gràfica en el llenguatge escrit, ni totes les pauses indicades per escrit signifiquen una pausa real en la fonació. Els signes ortogràfics no depenen, per tant, només de la modulació, sinó que també estan subjectes a les exigències de la sintaxi, de la qual són complement.

Els signes de puntuació poden tenir, en resum, els següents valors:

- a) *Marques prosòdiques*: reflecteixen sobre el paper l'entonació oral, tot i que amb limitacions.
- b) *Signes gràfics*: ajuden a estructurar el text i el fan més comprensible i més agradable a la vista.
- c) *Elements de connexió i cohesió*: relacionen proposicions, oracions, paràgrafs... En alguns casos poden actuar com a equivalents als connectors (per exemple en les oracions juxtaposades).
- d) *Recurs estilístic*: en un text literari, els signes de puntuació poden influir en l'èmfasi, en el ritme, en el moviment de les accions o dels raonaments, en el to.
- e) *Estructuradors del text*: indiquen el grau de separació entre els diferents elements de l'estructura oracional i textual i hi estableix una jerarquia. Hi ha signes específics entre paraules, sintagmes, oracions... (fixa't, si no, com el punt i a part separa paràgrafs).

4.3.2. La coma

La coma és el signe de puntuació d'ús més complex, però també el que s'utilitza més. Com a descripció general es pot dir que representa una pausa en el discurs oral que no atura del tot la fonació del discurs, si bé en principi separa grups fònics. S'escriu immediatament darrere del mot o l'element que la precedeix i se separa mitjançant un espai del mot o l'element que la segueix.

La coma s'utilitza:

- 1) Per separar els vocatius:

Escolteu, amics, les paraules justes del vostre líder.

- 2) Per separar els elements d'una sèrie (sintagmes o oracions amb el mateix subjecte), sempre que no vagin units per les conjuncions *o*, *i* o *ni*:

Les ovelles, les vaques i les cabres ens donen llet.

La seva mare els duia cada matí a escola, s'estava tot el dia a la feina i els feia recollir per l'avi.

Per evitar ambigüitats, es pot escriure una coma abans de la conjunció si la sèrie d'elements enumerats és llarga o complexa, si ja hi ha altres conjuncions...:

Per menjar una bona cargolada, has de fer els cargols a la graella i amanir-los amb sal i pebre, i oli o llard.

3) Davant i darrere d'una oració de relatiu explicativa:

El padrí, que és la novel·la més coneguda de Mario Puzo, va ser portada a la pantalla per Coppola.

4) Davant i darrere d'una aposició explicativa o d'un incís:

La Bisbal del Penedès, plaça castellera de gran tradició, és a mig camí de Valls i Vilafranca.

El director de l'entitat, Joan Puigdomènec, va presentar la dimissió.

5) Per indicar que el verb s'ha omès:

Tu balles molt bé; jo, ben malament.

6) Al començament o dins de la frase, per aïllar certs elements (adverbis, conjuncions) que connecten, articulen o ordenen les diferents parts del text.

En primer lloc, cal recordar les normes bàsiques d'ortografia.

La prudència és, per tant, la millor consellera.

7) Per delimitar interjeccions i exhortacions:

Apa, tothom a comprar roba de marca.

I jo, ves, què havia de fer?

8) Per evitar amfibologies (és a dir, que la frase pugui ser interpretada de dues maneres diferents).

Quan arribarà, el vídeo estarà preparat. // Quan arribarà el vídeo, estarà preparat.

9) Per separar els elements col·locats fora de l'ordre convencional de la frase.

Quaranta vegades, t'ho he dit.

Diuen que arribarà de seguida, la comitiva.

Cal anar molt amb compte de no separar mai amb una coma el subjecte del verb d'una oració, o el verb del complement directe o de l'atribut:

**El govern, ha aprovat els nous pressupostos // El govern ha aprovat els nous pressupostos.*

**Els jugadors van oferir, una pobra impressió. // Els jugadors van oferir una pobra impressió.*

4.3.3. El punt i coma

Va immediatament després del caràcter precedent, i la segueix un caràcter en blanc. Sempre el segueix una minúscula. A vegades equival al punt i seguit.

Les seves funcions són:

1) Separar els grups d'elements de sèries llargues o complexes i que ja contenen algun signe de puntuació (normalment comes).

El pare li ha promès uns patins, una bicicleta i un viatge a Disneyland; la mare ja li ha comprat un rellotge, un videojoc i dos llibres; l'àvia ja no sap què regalar-li.

La classificació final ha estat: Joan, 23 punts; Pau, 18; Ramon i Enric, 17; Esteve, 11.

2) Separar frases completes, estretament unides pel significat. En aquest quasi sempre és pot intercanviar amb el punt i seguit.

Abans tothom escrivia com sabia o podia; ara les normes ortogràfiques són les mateixes per a tothom.

4.3.4. El punt

Coincideix amb el final d'una clàusula o, com a mínim, d'una oració amb sentit complet, i assenyalava una pausa important en el discurs. Va immediatament després del caràcter precedent, i la segueix un caràcter en blanc. Sempre el segueix una majúscula.

Les funcions del punt són:

- 1) Marcar el final d'una frase amb sentit complet, quan no està enllaçada amb una altra.

Diverses zones de Riudoms canviaran l'enllumenat dels seus carrers. Aquesta iniciativa de l'Ajuntament compta amb una subvenció de 18 milions de la Diputació de Tarragona. El projecte, aprovat al ple del passat divendres, es troba dins les millores públiques previstes per aquest any.

- 2) Separar els diferents paràgrafs d'un text (punt i a part). Cadascun conté distints aspectes d'un mateix tema o temes diferents.

Avui, a la Sala Mozart, primera sessió dels Amics de la Poesia. Hi circulaven noies gentils, dames il·lustres, poetes reticents però purs, comerciants famosos: tots, naturalment, amics de la Poesia; ja se'ls veia així que traspassaven el llinard.

En Magí Morera i Galícia ha fet unes discretes consideracions sobre en Maragall, "a qui tothom respectava perquè duia una força nova i ardent". "Fou d'un cristianisme tan fort, que pogué passejar-se serenament entre tots els paganismes. Ell respectava de cor els cercadors de formes noves i creà una obra que no pot morir."

(Marià Manent. *L'aroma d'arç*)

El punt no s'ha de fer servir mai al final dels títols i els subtítols que encapçalen text, ni en els rètols o els indicadors que donen instruccions o informen:

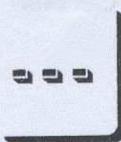
* No fumeu,
si us plau.

No fumeu,
si us plau

No s'ha d'usar tampoc en les sigles.

Finalment, no s'ha de posar darrere la data que encapçala o clou un text, ni tampoc darrere el nom situat damunt o davall una signatura.

4.3.5. Els punts suspensius

Van immediatament després del caràcter precedent, i els segueix un espai en blanc (llevat que a continuació hi hagi una coma o un signe de clausura). Els segueix una majúscula quan indiquen interrupció total de la frase. Recorda que els punts suspensius són únicament tres. Al final d'una frase en substitueixen el punt final.

Els seus valors principals són:

- 1) Indicar que la frase està voluntàriament inacabada.

Eduard Toldrà volia que em quedés. Va fer gestions per tal que dirigís l'orquestra de Bilbao. Però quan em vaig adonar que el sou d'un any era el que em pagaven al mes als Estats Units... No volia guanyar molt, però jo ara puc viure de la meua jubilació.

2) Indicar que una enumeració resta incompleta. En aquest cas equival a un *etcètera*.

Han traduït la seva obra al francès, al rus, a l'alemany,...

3) Expressar matisos de dubte, incertesa, temença,... o per insinuar alguna cosa.

Ja saps que... que la situació no ens és gaire... (com ho diria?) gaire... bona.

No volem callar? Vosaltres mateixos...

4) Indicar, a l'inici, que la frase ja està començada:

El ministre va reconèixer, al final, la situació i va manifestar: "... i esperem que es resolgui bé."

5) Entre claudàtors, marcar l'omissió d'una part del text en una citació:

El document era ben clar: "Qui no hagi posseït les terres durant un mínim de quaranta anys no podrà demanar-ne la propietat. [...] Tots els qui siguin contraris a aquesta norma tenen quinze dies per presentar-hi recurs a l'Ajuntament pertinent."

Els punts suspensius no es fan servir mai darrere l'abreviatura *etc.*, per tal que tenen el mateix sentit de suspensió del text.

4.3.6. El signe d'interrogació

Va immediatament després del caràcter precedent, i el segueix un espai en blanc. El se-

gueix una majúscula quan indica final de frase.

Marca el final d'una frase amb entonació interrogativa:

Què ha fet la mare per dinar?

Només es col·loca al davant de la frase interrogativa quan aquesta és llarga.

4.3.7. El signe d'exclamació

Va immediatament després del caràcter precedent, i el segueix un espai en blanc. El se-

gueix una majúscula quan indica final de frase.

Marca el final d'un mot o d'una frase amb entonació exclamativa o admirativa:

Au! Vine aquí!

Només es col·loca al davant de la frase exclamativa quan aquesta és llarga.

4.3.8. Els dos punts

Van immediatament després del caràcter precedent, i la segueix un caràcter en blanc. Generalment el segueix una minúscula.

Els seus usos són:

1) Introduir els elements d'una enumeració:

Els estris que necessitem són: una cassola, un colador, una cullera de fusta i un ganivet.

2) Introduir explicacions o comprovacions. En aquests casos equivalen a una conjunció o locució conjuntiva causal o de conseqüència:

A mitja tarda he anat als Sis Avets: feia bastants dies que no hi anava. (Marià Manent. *El vel de maia*)

Tenies raó: ha plogut tota la tarda.

3) Introduir citacions textuais o declaracions:

Luis Vianna, representant del futbolista, es va mostrar molt dur: "Això que han fet és molt greu. Si no s'arregla la situació, estem disposats a portar el Barça als tribunals. (AVUI, 4-VIII-1997)

4) Precedir els exemples:

Els gossos grans (per exemple: un pastor alemany) han de tenir lloc per córrer.

Davant l'expressió *per exemple* podem posar coma en lloc dels dos punts.

4.3.9. El guió

Quan emmarquen un text, s'ha de deixar un espai en blanc abans del guió d'obertura i un després del guió de clausura (excepte si hi ha una coma després). No s'ha de deixar espai en blanc, a l'interior dels guions, després del d'obertura i abans del de clausura.

El fragment aïllat entre guions comença amb minúscula i acaba sense punt.

Els valors del guió són:

1) Introduir un incís en la frase, funció que també poden fer els parèntesis i les comes:

Aprofundiment i reflexió a manera de conversa sobre el contingut i la forma del text, amb intercalació de lectures parcials -del professor o dels alumnes- per destacar-ne aspectes d'estructura...

2) Obrir els diàlegs en les novel·les i en les obres de teatre, cinema i televisió:

-I fa gaire que el varen perdre?

-En posar les dents.

-Ah!...

(Miquel Llor. *Història gris*)

3) Obrir i tancar els incisos del narrador inclosos en diàlegs. En aquest cas, cal tancar també l'incís davant de punt si tot seguit continua el diàleg:

-No vagi a l'exposició d'aquests ineptes! -aconsellà Joaquim a Josefina-. És ajudar a mantenir el prestigi d'una colla d'arreglats, de falsos romàntics que segueixen la moda de desacreditar la pintura, ara que la tradició de la gran pintura s'ha perdut. (Miquel Llor. *L'oreig al desert*)

4.3.10. Els parèntesis

Cal deixar un espai en blanc abans del parèntesi d'obertura i un després del parèntesi de clausura (excepte si hi ha algun signe de puntuació després). No s'ha de deixar espai en blanc, a l'interior dels parèntesis, després del d'obertura i abans del de clausura.

Generalment, el fragment emmarcat per parèntesis comença amb minúscula i acaba sense punt.

Els parèntesis s'utilitzen per:

1) Afegir incisos i informació intercalada en una frase: localitzacions geogràfiques, sigles i acrònims o la seva explicació, dades tècniques, dates, traducció, autor d'un text o d'una obra,...

L'OTAN (Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord) ha acordat ampliar-se cap als països de l'Est.

Magisteri és una carrera de curta durada (de tres anys).

El *feedback* (retrospecció) és una tècnica habitual en la novel·la moderna.

Joan Maragall (Barcelona, 1960-1911) era fill de fabricants.

En el cas de les acotacions teatrals, a més d'anar entre parèntesis el text s'escriu en cursiva:

ALZINA: (*impacientat, alçant-se*): Vaja, vé! Ja vinc de seguida i encara en sortirem més aviat.

(*Entre dents.*) Sembla mentida, per dos rals al mes que paguen de conducta!

(Apel·les Mestres. *La presentalla*)

2) Poden aïllar de la resta del text una frase completa de tipus marginal, escrita amb majúscula inicial i punt o punt d'interrogació final.

Generalment, per comprendre textos corrents s'utilitza un sol cos de caràcters. (És evident que un mateix cos té minúscules i majúscules de dimensions diferents.) Per als títols, en canvi, existeix...

4.3.11. Les cometes

S'escriuen immediatament davant i darrere el mot que enclouen o immediatament davant el primer i immediatament darrere l'últim mot de la frase que emmarquen.

La cursiva dels mitjans impresos es pot substituir pel subratllat o les cometes.

Les principals funcions de les cometes són:

1) Distingir el discurs directe de l'indirecte:

Joaquim Canals explica que "hem demanat aquesta revisió anticipada perquè ens trobem que no tenim terrenys per edificar i no volem que es construeixin xalets escampats pel terme, perquè d'aquesta manera no els podríem controlar". (*Diari de Tarragona*, 22-VII-1997)

2) Aïllar un mot o una expressió als quals donem èmfasi o un sentit especial, un barbarisme, un mot que usem en sentit figurat o un mot especial (pseudònims, noms de vaixells, d'avions,...)

Havien aparegut "només" una quinzena de problemes, durant les vacances.

El "Titanic" va xocar contra un iceberg.

Havia deixat anar un "algo" molt expressiu.

3) Ressaltar els títols d'articles, de poemes, de cançons, de capítols i de col·leccions de llibres o discos:

Els llibres de la "Biblioteca Bernat Metge" són molt cobejats.

L'oda "A la pàtria" d'Aribau és el primer poema de la Renaixença.

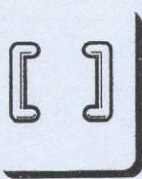
Et recomano l'article "Música i multiculturalisme a la Catalunya d'avui" que va publicar Josep Martí a *L'Avenç*.

4) Citar paraules o pensaments d'algú:

Sobre la relació entre escala cartogràfica i toponímia, l'Institut Cartogràfic de Catalunya recomana: "En iniciar un recull de toponímia per a cartografia, el primer que caldrà tenir present, doncs, és l'escala de treball que utilitzarem." (ICC. *Toponímia i cartografia. Assaig de sistematització*, pàg. 26)

Cal recordar que si la citació s'escriu a part, en una caixa (amplada del text) i un cos (mida de la lletra) més petits, no s'ha de posar entre cometes.

4.3.12. Els claudàtors

Dits també parèntesis quadrats, s'escriuen immediatament davant i darrere el mot que enclouen o immediatament davant el primer i immediatament darrere l'últim mot de la frase que emmarquen. En textos mecanografiats, s'admet l'ús dels parèntesis rodons en comptes dels claudàtors.

Les seves principals aplicacions són:

- 1) Assenyalar l'omissió de text dins una citació. En aquest cas, enclouen uns punts suspensius:

Coromines diu que "el costum d'escriure d'aquesta manera [...] s'ha estès de tal manera que perilleja de deixar que aquesta innovació artificial es consolidi."

- 2) Representar l'aclariment d'una citació si queda incompleta fora del seu context o si conté alguna llacuna gramatical:

"Crec que avui [ahir per al lector] pot ser el dia clau, el dia de la decisió, tot i que no ens hem de preocupar si s'ha d'esperar fins demà [avui per al lector]", va comentar des de la concentració d'Oosterbeek (Holanda) Brindisi, ... (AVUI, 31-7-1999)
